

О. А. Дудзяк
аспірант Подільського державного
аграрно-технічного університету

УДК 388.486:631.115.11 (477)

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

*Оцінено шанси та перешкоди розвитку сільського туризму в
Україні, показано сильні і слабкі сторони досліджуваної галузі.*

Ключові слова: сільський зелений туризм, туризм, садиба, екологічна сертифікація.

Потрібно зауважити, що на сьогоднішньому етапі розвитку економіки України туристична індустрія характеризується позитивною динамікою. Хоча кількість іноземних туристів постійно змінюється (за даними Державної служби статистики України від 282 287 іноземних туристів у 2009 році до 590 641 туристів у 2003 році), але простежується стабільний інтерес до країни. А громадян, які відвідали Україну з іншою метою, ще більше. Тому вони, імовірно, також ознайомилися з красою та багатствами нашої держави [1].

Цікавою особливістю туризму є те, що він поєднує в собі інші галузі народного господарства, наприклад: сільське господарство і туризм породжує такий новий і на сьогодні досить прибутковий і модерновий вид діяльності, як *сільський зелений туризм*.

Без будь-яких перебільшень є підстави для висновків, що сільський зелений туризм вивільнив донедавна прихований потенціал людських умінь, енергії та заінтересованості сільських мешканців. Одночасно по всій території України під впливом високого рівня безробіття активізувалися процеси пошуку селянами нетрадиційної для них сфери виробничо-господарської діяльності, яка приносила б прибуток з метою утримання сільської сім'ї, утворення нових робочих місць та збуту сільськогосподарської продукції. Тому під впливом цих процесів сільський туризм починає зароджуватись на тих територіях, де досі він ще не був поширений (на Півдні України, в Криму та Карпатах). Сьогодні *садиби* є вже у кожній області України і цей вид діяльності дозволяє селянам отримувати досить пристойні доходи попри їх основний вид діяльності сільського господарства, іноді він переростає в основний вид заробітку селянина.

Згідно зі словником британця С. Медліка “... *сільський туризм (rural tourism)* — це відпочинковий вид туризму, зосереджений на сільських територіях, який передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів з провідниками та екскурсводами” [2, с. 17]. З цим твердженням погоджуються і вітчизняні провідні дослідники і науковці у сфері сільського туризму.

Нині питанням і проблемам розвитку сільського зеленого туризму приділяється багато уваги як з боку зарубіжних, так і українських вчених і практиків. Слід згадати такі прізвища, як В. Васильєв, Ю. Зінько, В. Кафарський, Я. Маєвський, С. Медлік, М. Рутинський та інші; їхні праці стали фундаментальними у вивченні нашого сільського туризму.

Отже, цей вид туризму поєднує в собі не тільки активний екологічно-чистий відпочинок, а і пізнання витоків української самобутності, фольклору та традицій нашого народу, неповторної кухні, культурно-історичних цінностей і прекрасної природи.

Метою цієї статті є вивчення й обґрунтування необхідності розвитку і поширення сільського туризму в Україні, розглянути його переваги для туристів та *сільських мешканців*, розглянути його вплив на *розвиток села*, його інфраструктури та добробут селян.

За статистикою в сільській місцевості знаходиться майже мільйон приватних будинків, які потенційно можуть існувати на ринку сільського зеленого туризму. Майже 2 000 садиб у 20 регіонах країни зареєстровані офіційно і радо приймають в своїх оселях відпочивальників. Частіше за все на Південь їдуть, щоб відпочити на морі, в західний регіон — помилуватись величчю гір та побути з природою наодинці. Інші області приваблюють туристів місцевими пам'ятками архітектури та визначними місцями. Перш за все, цікавить відпочивальників культура, традиції та кухня окремої місцевості.

Наслідки всесвітньої економічної кризи відчули на собі всі сфери народного господарства — від простих громадян до великих прибуткових підприємств. Усі значно скорочують свої витрати, особливо ті, які є не зовсім важливими для життя та господарювання. Торкнулося це негативне явище і туризму, багато хто відмовив собі та своїй сім'ї у літньому відпочинку. Але у цьому випадку можна знайти альтернативу — сільський зелений туризм, що є набагато дешевшим ніж відпочинок у готелях, санаторіях чи пансіонатах. Щоб зрозуміти це, ми можемо провести найпростіше маркетингове дослідження туристичного ринку України по різноманітних туристичних сайтах та каталогах туристичного продукту. Можна навести приклад розбіжності цін і порівняти між собою різні види туристичних організацій, які існують сьогодні на ринку туристичного продукту України влітку 2009 року.

Таблиця 1
Ціни на туристичний продукт у найбільш популярних
серед туристів регіонах України

Види туристичних організацій	Південні регіони і Крим (грн. за добу)	Західні регіони і Карпати (грн. за добу)
Пансіонати	150–500	200–750
Санаторії	300–900	300–930
Готелі	280–800	200–700
Бази відпочинку, турбази	100–380	300–650
Сільські садиби	50–400	60–380

Примітка: Ціни наведені в середньому по вказаному регіону, за 2009 рік.

Як бачимо, ціни садиб досить відрізняються від цін, які представлені іншими виробниками туристичних послуг, і ця різниця не вказує на брак сервісу в сільському туризмі. У багатьох випадках господарі садиб пропонують навіть триразове харчування, що входить у повну вартість відпочинку.

З огляду на ці умови, ми можемо сказати, що на сьогодні *споживач туристичного продукту* звертає свою увагу не тільки на ціну, а і на якість запропонованого продукту. Тому сьогодні в Україні діє програма добровільної категоризації. За її умовами власник садиби за спеціальними показниками встановлює категорію своєї агрооселі. Ці встановлені стандарти можна побачити на сайті Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

Експерти *Всесвітньої туристичної організації* (ВТО) погоджуються з думкою, що сільський туризм — складна багатоаспектна діяльність, яка включає в себе

пішохідні й кінні прогулянки, оздоровчі подорожі, інші, менш спеціалізовані форми туризму.

Згідно з офіційними статистичними даними ВТО “зелені” подорожі нині займають від 7 до 20 % загального обсягу туристичних поїздок.

Темпи росту сільського туризму оцінюються від 10–20 до 30 % на рік, а його частка у доходах від міжнародного туризму досягає 10–15 %.

Лише європейський ринок сільського зеленого туризму за оцінками *Європейської федерації фермерського та сільського туризму (EuroGites)* нині становить 2 млн. ліжок–місць. Український ринок потенційно здатен прийняти майже 150 тис. “зелених” туристів. Найактивніше розвинений такий вид туризму в Карпатському регіоні.

Перший заступник голови Державної служби туризму і курортів Ольга Соколова стверджує, що типовий сільський туризм базується на звичайній сільській сім’ї, яка запрошує до себе гостей, спілкується з ними, передає культурні традиції, особливості певного регіону [3, с. 148].

Як бачимо, ця галузь туризму і сільського господарства, що об’єдналися, досить стрімко розвивається на нашій території, оскільки ця ніша ринку була досі не повністю заповнена. Збагнувши це, підприємливий сільський господар вміло цим користується.

Та, незважаючи на багатий природний потенціал, історичні, архітектурні, культурні цінності українського села, існує ряд чинників, що заважає розвитку цього досить прибуткового і перспективного бізнесу наших селян. Основна проблема — відсутність законодавства та зацікавленості з боку держави, адже будь-який розвиток не може ґрунтуватись тільки лише на селянах ентузіастах.

Щоб порівняти переваги і недоліки, що можуть допомогти чи зашкодити розвитку сільського туризму, потрібно їх детально розглядати і вивчати.

Сильні сторони, які допомагають розвитку сільського туризму:

- переважно чисте та безпечне довкілля;
- гарні краєвиди, багаті флора та фауна;
- наявність річок, гір, озер, лісів;
- багатство історико-культурних пам’яток;
- низькі ціни на проживання та харчування;
- велика кількість індивідуальних операторів, які традиційно приймають

гостей;

- збереження сільських традицій;
- гостинність населення.

Слабкі сторони, що можуть заважати розвитку сільського туризму:

- низька якість нічліжної бази;
- проблеми з водопостачанням;
- відсутність достатньої практичної туристичної інформації про регіони;
- незнання господарями іноземних мов;
- не надто привабливий імідж України в очах іноземців;
- відсутність системи резервування місць;
- слабе знакування туристичних атракцій та маршрутів;
- недостатньо розвинута інфраструктура.

Загрози, які перешкоджатимуть розвиткові сільського туризму, які треба попередити:

- виникнення некатегоризованої нічліжної бази, що зменшуватиме якість послуг;
- значний рівень безробіття, який створює основу для збільшення злочинності, що буде відлякувати потенційних туристів;

— суперництво та відсутність координації між різними організаціями, що займаються промоцією сільського туризму, заважає впровадженню єдиної стратегічної мети розвитку сільського туризму в регіоні;

— поганий політичний імідж, що не сприяє діяльності іноземних інвесторів.

Феноменальний успіх туризму взагалі зумовлений тим, що в його основі лежить задоволення постійних прагнень людства пізнавати світ. Це пізнання через туризм уможливило підвищення в багатьох країнах життєвого рівня населення, розвиток транспорту, інформаційних та інших технологій, глобалізацію в цілому. Для багатьох туризм уже не розкіш, а природна необхідність [4, с. 86].

Оскільки *сільський туризм* поєднує в собі дві галузі, які тісно пов'язані також з екологією, необхідно пам'ятати, що від чистоти навколишнього середовища також залежить успішність розвитку цієї проблеми.

Природоохоронна функція має особливо велике значення з погляду недопущення у процесі сільського зеленого туризму негативних втручань у світ фауни і флори краю. Тобто забруднення навколишнього середовища викидами шкідливих речовин транспортними засобами, засмічування лісових територій.

В Україні у 2004 році Спільною сприяння розвитку сільського зеленого туризму була розроблена програма екологічної сертифікації для сільського туризму "Зелена садиба". Вона передбачає надання знаку "Зелена садиба" та відповідного сертифіката тим садибам, які відповідають переліку критеріїв, що розроблені стосовно досвіду європейських систем екологічної сертифікації в сільському туризмі. Сертифіковані садиби особливо привертають увагу туристів з-за кордону, які чутливо реагують на екологічну ситуацію місцевості, обраної ними для відпочинку [5, с. 157].

Отже, можна стверджувати, що сільський зелений туризм на території України розвивається досить стрімко й успішно, незважаючи на ті чинники, які йому заважають. Сільський зелений туризм нині викликає дискусії в економістів, екологів, юристів, практиків і просто пересічних городян; і кожен, хто хоча б просто цікавився цією проблемою шокований відсутністю законодавчої бази щодо сільського зеленого туризму. Щоб ця галузь народного господарства була захищена, приносила користь господарям і державі, не була в "тіні", потрібно прийняти закон "Про сільський зелений туризм", проект якого вже кілька років пилиться на полицях.

Список використаної літератури

1. Туристичні потоки [Електронний ресурс] Державна служба статистики України. — URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm.
2. Рутинський, М. Й. Сільський туризм : [навч. посіб.] [Текст] / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. — К. : Знання, 2006. — 271 с.
3. Графова, І. О. Розвиток сільського туризму в Європі [Текст] / І. О. Графова // Міжнародний науково-виробничий журнал "Економіка АПК". — 2007. — № 7. — С. 148–152.
4. Константинова, К. В. Вплив туристичної індустрії на світову економіку [Текст] / К. В. Константинова // Економіка підприємства та управління виробництвом. — 2005. — № 4. — С. 84–86.

Рекомендовано до друку кафедрою підприємництва і агробізнесу
Подільського державного аграрно-технічного університету
(протокол № 2 від 17 жовтня 2011 року)

Надійшла до редакції 06.12.2011

Дудзяк О. А. Преимущества и недостатки развития сельского зеленого туризма в Украине
Оценены шансы и преграды развития сельского туризма в Украине, показаны сильные и слабые стороны данной отрасли.

Ключевые слова: *сельский зеленый туризм, туризм, усадьба, экологическая сертификация.*

Dudziak, O. A. Advantages and Disadvantages of Green Tourism in Ukraine

The article is the stage of research of problems of becoming and development of rural green tourism, as one of basic directions of development of tourism. Chances and obstacles to development of rural tourism are appraised in Ukraine. Also in the article testimony strengths and weaknesses of the investigated industry

Key words: *rural green tourism, tourism, homestead, environmental certification.*

